

Staro

NATUUR EN
BUITENGEBIED

Quickscan flora en fauna

Kerkeinde te Sleenwijk

Rapportnummer 15-0027

www.starobv.nl

Quickscan flora en fauna

Kerkeinde te Sleeuwijk

Januari 2015

Rapportnummer: 15-0027

In opdracht van: Pouderoyen BV
St. Stevenskerkhof 2
6511 VZ Nijmegen

Uitgevoerd door: Staro Natuur en Buitengebied
Lodderdijk 38a
5421 XB Gemert
tel. 0492-450161
fax. 0492-450162
www.starobv.nl

Inhoud

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Doel	4
1.3	Zorgplicht	4
1.4	Leeswijzer	5
2	Plangebied	6
2.1	Ligging en beschrijving plangebied	6
2.2	Voorgenomen plannen	8
3	Methode	9
4	Natuurwaarden	10
4.1	Beschermde gebieden	10
4.2	Beschermde soorten	11
4.2.1	Flora	11
4.2.2	Vlinders en libellen	12
4.2.3	Mieren en kevers	12
4.2.4	Vissen	12
4.2.5	Reptielen en amfibieën	13
4.2.6	Vogels	13
4.2.7	Zoogdieren	14
5	Conclusies	16
	Geraadpleegde bronnen	17
	Bijlage 1 Wet- en regelgeving	

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Initiatiefnemer heeft het voornemen op een locatie achter Kerkeinde 4 te Sleeuwijk een voormalige veestal te slopen en de huidige bestemming te wijzigen naar een woonbestemming. Daarnaast zijn er plannen om op het overige deel van het perceel, waar reeds een woonbestemming aanwezig is, het bouwvlak te wijzigen en daaraan nog een tweede bouwvlak toe te voegen. Op dit deel van het perceel is de bestaande bebouwing reeds gesloopt.

Ten behoeve van de planologische procedures is het noodzakelijk te onderzoeken welke natuurwaarden actueel in het gebied aanwezig zijn en op welke wijze de werkzaamheden hierop effect hebben. Dit om te voorkomen dat in strijd met de natuurwetgeving gehandeld zal worden.

1.2 Doel

Doel van het onderliggende onderzoek is te bepalen of de wijzigingen binnen het plangebied mogelijk leiden tot overtreding van de natuurwetgeving. Voor soortbescherming is hierbij de Flora- en faunawet van belang. Gebiedsbescherming is vastgelegd in de Natuurbeschermingswet 1998 (o.a. Natura 2000) en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). In bijlage 1 wordt deze wet- en regelgeving uitgebreid beschreven.

Het in deze rapportage beschreven onderzoek heeft tot doel het vaststellen van de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten die zijn opgenomen in de tabellen van beschermde flora en fauna in het kader van de Flora- en faunawet. Tevens heeft het onderzoek tot doel vast te stellen op welke wijze en in welke mate de voorgenomen ontwikkeling invloed kan hebben op het eventueel voorkomen van beschermde soorten. Op basis van dit onderzoek kan worden vastgesteld welke maatregelen getroffen en vervolgstappen genomen dienen te worden om te voorkomen dat in strijd met de natuurwetgeving zal worden gehandeld. Aanvullend zal worden bepaald of voorgenomen ontwikkelingen effect hebben op de beschermde natuurwaarden van nabijgelegen natuurgebieden.

1.3 Zorgplicht

Voor alle in het wild levende planten en dieren, ook niet beschermde soorten, kent de Flora- en faunawet een zorgplicht. Deze zorgplicht (artikel 2 Flora- en faunawet) houdt in dat planten en dieren niet onnodig vernield/gedood of verstoord mogen worden. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren, niet mogen worden uitgevoerd.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving gegeven van het plangebied en de voorgenomen ontwikkelingen. In hoofdstuk 3 wordt de gebruikte onderzoeksmethode besproken. De mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten en gebieden en de effecten van de geplande ingrepen op aanwezige beschermde natuurwaarden worden beschreven in hoofdstuk 4. In dit hoofdstuk wordt tevens ingegaan op de mogelijke noodzaak tot het treffen van mitigerende en compenserende maatregelen. In het laatste hoofdstuk zijn de conclusies uiteengezet.

2 Plangebied

2.1 Ligging en beschrijving plangebied

Het plangebied betreft de voormalige veestal en het aan de westkant aangrenzende perceel achter Kerkeinde 4 te Sleeuwijk, gemeente Werkendam. De ligging van het plangebied is weergegeven in figuur 1 en 2. Het plangebied bestaat in de huidige situatie uit een voormalige veestal, kort gemaaid gazon en een oprit bestaande uit grind. Het aangrenzende perceel bestaat uit kort gemaaid grasland (foto 7). Op pagina 7 is een foto-impressie van het gebied opgenomen.

Figuur 1. Ligging plangebied (rode cirkel) (bron: Bing Maps)

Figuur 2. Begrenzing van het plangebied (rood omlijnd) (bron: www.brabant.nl)

Foto 1. Voormalige stal, oprit, gazon

Foto 2. Gazon

Foto 3. Binnenzijde stal

Foto 4. Binnenzijde stal

Foto 5. Binnenzijde stal

Foto 6. Binnenzijde stal

Foto 7. Plangebied wijziging en toevoeging bouwvlak

Foto 8. Plangebied met oprit naastgelegen huis

2.2 Voorgenomen plannen

De voorgenomen plannen bestaan uit het wijzigen van de huidige bestemming in een woonbestemming en het slopen van de voormalige veestal. In het plangebied zal een nieuwe woning met siertuin worden gerealiseerd.

Daarnaast zijn er plannen om op het overige deel van het perceel, waar reeds een woonbestemming aanwezig is, het bouwvlak te wijzigen en daaraan nog een tweede bouwvlak toe te voegen. Op dit deel van het perceel is de bestaande bebouwing reeds gesloopt.

3 Methode

In het kader van deze quickscan heeft een bronnenonderzoek plaatsgevonden waarbij gekeken is naar gebiedsgerichte bescherming en mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied. Er is voor het soortenonderzoek gebruikgemaakt van gegevens van de websites Vlindernet.nl, Libellennet.nl, Waarneming.nl en Telmee.nl en diverse verspreidingsatlassen. De gegevens over vleermuizen, amfibieën, reptielen, vissen, vlinders en libellen zijn onder andere uit dergelijke atlassen afkomstig.

Voor de gebiedsgerichte bescherming is gekeken naar de aanwezigheid van relevante natuurterreinen in de omgeving. De ligging van Natuurbeschermingswet 1998 gebieden (o.a. Habitat- en Vogelrichtlijngebieden) en de EHS in de nabijheid van het plangebied zijn onderzocht.

Daarnaast heeft een veldbezoek plaatsgevonden waarbij alle op de locatie aanwezige biotopen zijn opgenomen. De aanwezigheid van deze biotopen vormt de basis voor de mogelijkheid tot het voorkomen van beschermde soorten. Naast de biotopen zijn directe en indirecte aanwijzingen opgenomen die duiden op het voorkomen van beschermde soorten. Dergelijke aanwijzingen zijn bijvoorbeeld het fysiek aantreffen van exemplaren van soorten en het aantreffen van holen, uitwerpselen, prooi-resten, vraat-, loop- en veegsporen. Deze waarnemingen zijn bij de beoordeling betrokken. De aanwezige biotopen zijn vergeleken met de habitateisen van beschermde planten- en diersoorten. Op basis van deze vergelijking is beoordeeld welke van deze soorten in het plangebied kunnen voorkomen. Een eenmalig veldbezoek is nadrukkelijk geen volledige inventarisatie. Dat betekent dat op basis van een eenmalig veldbezoek het voorkomen van soorten niet per definitie is uit te sluiten. De bevindingen van het veldbezoek en het literatuuronderzoek zijn vervolgens gebundeld in deze rapportage.

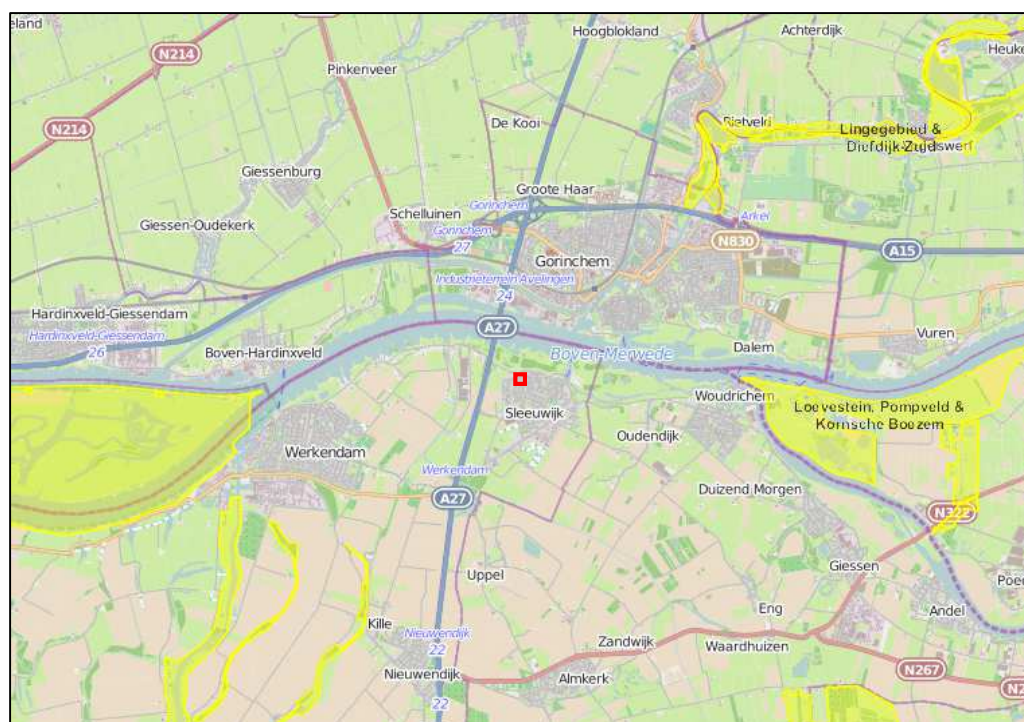
Het veldbezoek dat voor dit onderzoek is uitgevoerd, heeft plaatsgevonden op 24 oktober 2014 in de middag onder de volgende weersomstandigheden: bewolkt en circa 15 °C.

4 Natuurwaarden

4.1 Beschermde gebieden

Natuurbeschermingswet 1998

Uit de kaarten van de gebiedendatabase op de website van het ministerie van Economische Zaken (EZ) blijkt dat de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden op ongeveer 4 kilometer afstand van het plangebied liggen. Dit betreft het Natura 2000-gebieden “Lingegebied & Diefdijk-Zuid”, “Loevestein, Pompeveld & Kornische Boezem” en “Biesbosch”, zie figuur 3.

Figuur 3. Plangebied (rode kader) ten opzichte van Natura 2000-gebied (bron: gebiedendatabase)

Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

Zoals blijkt uit gegevens van de provincie Noord-Brabant maakt het plangebied geen deel uit van de EHS. Het dichtstbijzijnde gebied dat onderdeel is van de EHS ligt op ongeveer 80 meter afstand ten noorden van het plangebied aan de andere kant van de dijk (figuur 4 op pagina 12).

Figuur 4. Plangebied (rode figuur) ten opzichte van EHS (groen, bruin, blauw) (bron: kaartviewer brabant.nl)

Effectbeoordeling

Het plangebied ligt op meer dan 4 kilometer van de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden. Het terrein behoort niet tot de EHS.

De voorgenomen ontwikkeling zal geen negatief effect hebben op de Natura 2000-gebieden, gezien de kleinschaligheid van het project en de grote afstand tot de beschermde gebieden. De voorgenomen plannen zullen geen effect hebben op de EHS gezien de aard en de kleinschaligheid van de plannen.

Conclusie

De voorgenomen plannen zullen geen negatieve effecten hebben op het Natura 2000-gebied en de EHS.

4.2 Beschermde soorten

Deze paragraaf beschrijft het mogelijk voorkomen van beschermde soorten in het plangebied. Per soortgroep wordt beschreven welke soorten worden verwacht, wat de mogelijke effecten van de ingreep zijn en of er mitigerende en/of compenserende maatregelen nodig zijn.

4.2.1 Flora

Het plangebied bestaat uit een voormalige stal met hieromheen recent ingezaaid, kort gemaaid grasland. Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde planten waargenomen in het plangebied. Tevens is vastgesteld dat geschikte biotopen voor beschermde plantensoorten in het plangebied ontbreken. Het voorkomen van beschermde plantensoorten in het plangebied kan daarom redelijkerwijs worden uitgesloten.

Conclusie

Het voorkomen van beschermde plantensoorten in het plangebied kan worden uitgesloten.

4.2.2 *Vlinders en libellen*

Bevindingen uit het veldbezoek tonen aan dat er op de locatie geen geschikte biotopen aanwezig zijn voor het voorkomen van beschermde dagvlindersoorten. Beschermde dagvlinders hebben specifieke habitateisen; het plangebied voldoet hier niet aan aangezien het plangebied uit bebouwing, een grindpad en kort gemaaid grasland bestaat. Er is derhalve niet verder onderzocht welke beschermde vlindersoorten in de omgeving van het plangebied voorkomen.

In het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig. Er zijn derhalve geen voortplantingsmogelijkheden in het plangebied voor libellen. Uit het veldbezoek blijkt dat het plangebied niet geschikt is voor het voorkomen van beschermde libellen. Er is derhalve niet verder onderzocht welke beschermde libelsoorten in de omgeving van het plangebied voorkomen.

Conclusie

Er komen geen beschermde soorten dagvlinders voor in het plangebied. Binnen het plangebied is tevens het voorkomen van beschermde libellen uitgesloten.

4.2.3 *Mieren en kevers*

Beschermde soorten mieren en houtkevers zijn afhankelijk van bijzondere habitattypen als oude (naald)bossen. Deze habitattypen zijn niet aanwezig in het plangebied.

Beschermde waterkevers zijn afhankelijk van grote, permanent stilstaande wateren. In het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig. Het voorkomen van beschermde waterkevers in het plangebied kan daarom worden uitgesloten.

Conclusie

Er komen geen beschermde soorten mieren en kevers voor in het plangebied.

4.2.4 *Vissen*

In het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig. Hierdoor kan worden uitgesloten dat er beschermde vissen voorkomen in het plangebied.

Conclusie

Er komen geen beschermde vissen voor in het plangebied.

4.2.5 Reptielen en amfibieën

Uit gegevens van RAVON, de NDFF en waarneming.nl blijkt dat in de omgeving van het plangebied (tot vijf kilometer) de volgende beschermde amfibieënsoorten voorkomen: kleine watersalamander (FFtabel 1), gewone pad (FFtabel 1), bruine kikker (FFtabel 1), bastaardkikker (FFtabel 1), Alpenwatersalamander (FFtabel 2), poelkikker (FFtabel 3), kamsalamander (FFtabel 3) en heikikker (FFtabel 3).

Op vijf tot tien kilometer van het plangebied is rugstreeppad (FFtabel 3) waargenomen.

Het plangebied bestaat uit een kort gemaaid grasland, een grindpad en een voormalige stal. Voorplantingsbiotoop voor amfibieën in de vorm van oppervlaktewater ontbreekt in het plangebied. Ook als winter- en/of zomerbiotoop is het plangebied niet geschikt voor amfibieën.

Mogelijk dat algemene amfibiesoorten, zoals gewone pad of bruine kikker (FFtabel 1), incidenteel van het plangebied gebruikmaken. Het plangebied is niet belangrijk voor deze soorten vanwege het ontbreken van opgaande vegetatie.

In het plangebied is geen geschikt biotoop aanwezig voor strikter beschermde amfibieën. Het voorkomen van amfibieën van FFtabel 2 en 3 is daarom redelijkerwijs uit te sluiten.

Effectbeoordeling

Mogelijk komt incidenteel een gewone pad en bruine kikker voor binnen het plangebied. De voorgenomen plannen hebben geen negatief effect op het landhabitat van amfibieën van FFtabel 1. Na de herinrichting wordt het plangebied mogelijk meer geschikt voor algemene amfibieën vanwege het aanleggen van siertuinen bij de te realiseren woonhuizen.

Conclusie

De voorgenomen plannen hebben geen negatief effect op het landhabitat van algemene amfibieën van FFtabel 1 die mogelijk incidenteel in het plangebied voorkomen. Voor meer kritische amfibiesoorten is het plangebied niet geschikt als leefgebied.

4.2.6 Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied geen vogels waargenomen. Het plangebied is geschikt als foerageergebied voor algemene cultuurvolgende vogelsoorten, zoals merel. Er is geen broedgebied voor deze soorten aanwezig in het plangebied.

Tijdens het veldbezoek zijn geen vaste rust- en verblijfplaatsen van uilen, huismussen of andere jaarrond beschermde vogelsoorten aangetroffen in de voormalige stal. Het voorkomen van deze soorten binnen het plangebied is uitgesloten. Aangezien het grasland recentelijk is ingezaaid en gezien de

ligging van het grasland tussen de (nieuwbouw)woningen is het uitgesloten dat het plangebied essentieel foerageergebied vormt voor uilen.

Effectbeoordeling

De voorgenomen ontwikkeling heeft geen negatief effect op het foerageergebied van algemene vogelsoorten. In de omgeving van het plangebied zijn voldoende geschikte alternatieven aanwezig.

Conclusie

Het plangebied is geschikt als foerageergebied voor algemene cultuurvolgende vogelsoorten (FFtabel vogels). De voorgenomen ontwikkelingen hebben geen negatief effect op algemene vogelsoorten en/of jaarrond beschermde vogelsoorten.

4.2.7 Zoogdieren

Vleermuizen

Uit de Atlas van de Nederlandse vleermuizen (1997), Korsten en Regelink (2010) en gegevens van de NDFF blijkt dat de soorten gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, ruige dwergvleermuis, tweekleurige vleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, meervleermuis, franjestaart, baardvleermuis, Brandts vleermuis en watervleermuis (alle FFtabel 3) voorkomen in de omgeving van het plangebied.

Het plangebied is matig geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. In het plangebied zijn geen bomen aanwezig die kunnen dienen als verblijfplaats voor vleermuizen. De voormalige veestal die in het plangebied staat is vanwege de constructie niet geschikt voor het herbergen van vleermuisverblijfplaatsen. Het dak van de stal bestaat uit asbestplaten, zonder isolatie. Er zijn geen open stootvoegen aanwezig. Er ontbreken lijnvormige groenstructuren in het plangebied die zouden kunnen functioneren als belangrijke vliegroute voor vleermuizen.

Overige zoogdieren

Het plangebied kan verder (onderdeel van) het leefgebied vormen van soorten als egel, diverse algemene muizensoorten, en konijn (alle FFtabel 1).

Uit gegevens van de NDFF blijkt dat in de omgeving van het plangebied steenmarter (FFtabel 2) voorkomt.

Mogelijk vormt het plangebied een onderdeel van het grotere leefgebied van de steenmarter. Aangezien het plangebied kort gemaaid grasland betreft is het plangebied niet belangrijk als foerageergebied van de steenmarter. Verblijfplaatsen van steenmarter zijn in het plangebied echter niet aangetroffen tijdens het veldbezoek.

Effectbeoordeling

Het plangebied is matig geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. De voorgenomen ontwikkeling zal geen negatief effect hebben op de functie van het plangebied als foerageergebied.

Mogelijk benut een aantal grondgebonden zoogdieren van FFtabel 1 het plangebied als (onderdeel van hun) leefgebied. De voorgenomen ontwikkeling heeft mogelijk een tijdelijk negatief effect op deze soorten. Na de herinrichting kan de siertuin leefgebied vormen voor een aantal van deze soorten. Voorgenomen plannen hebben geen negatief effect op het leefgebied van de steenmarter. In de omgeving is voldoende geschikt leefgebied/foerageergebied voor steenmarters aanwezig.

Mitigerende maatregelen

Voor de soorten van FFtabel 1 geldt in het kader van ruimtelijke ontwikkeling een algehele vrijstelling. Het is derhalve niet noodzakelijk om mitigerende maatregelen te nemen voor de zoogdiersoorten van FFtabel 1.

Conclusie

De voorgenomen ontwikkelingen hebben geen negatieve effecten op mogelijk voorkomende vleermuizen.

Het plangebied is voor een aantal grondgebonden zoogdieren van FFtabel 1 geschikt als (onderdeel van hun) leefgebied. Voor de soorten van FFtabel 1 geldt in het kader van ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling. Het is derhalve niet noodzakelijk om mitigerende of compenserende maatregelen uit te voeren voor de zoogdiersoorten van FFtabel 1.

De voorgenomen ontwikkelingen hebben geen negatief effect op het leefgebied van de steenmarter (FFtabel 2).

5 Conclusies

Beschermde gebieden

Het plangebied ligt op meer dan 4 kilometer van het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden.

Het terrein behoort niet tot de Ecologische Hoofdstructuur.

De voorgenomen plannen zullen geen negatieve effecten hebben op het Natura 2000-gebied en EHS.

Beschermde soorten

In het plangebied komen mogelijk verschillende beschermde soorten voor die vermeld staan in de tabellen van de Flora- en faunawet, zie tabel 1 op de volgende pagina.

Soorten van FFtabel 1

Mogelijk wordt het plangebied gebruikt door enkele grondgebonden zoogdieren en amfibieën die zijn opgenomen in FFtabel 1. Voor de soorten van FFtabel 1 geldt een vrijstelling: bij het uitvoeren van ruimtelijk ingrepen is het voor deze soorten niet noodzakelijk een ontheffing aan te vragen of te werken volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode.

Soorten van FFtabel 2

Het plangebied vormt mogelijk onderdeel van een groter leefgebied van een steenmarter. De voorgenomen plannen hebben geen negatief effect op de steenmarter.

Soorten van FFtabel 3

Het plangebied kan deel uitmaken van het leefgebied van vleermuizen. De voorgenomen ontwikkelingen hebben geen negatieve effecten op deze zoogdiersoort(groep)en.

Soorten van FFtabel vogels

Het plangebied is geschikt als foerageergebied voor algemene cultuurvolgende vogelsoorten (FFtabel vogels). De voorgenomen ontwikkelingen hebben geen negatief effect op algemene vogelsoorten en/of jaarrond beschermde vogelsoorten.

Tabel 1. Overzicht mogelijk aanwezige en aangetroffen beschermde soorten

Soort(groep)	Bescherming	Functie plangebied	Mogelijk effect	Ontheffing nodig	Maatregelen
Amfibieën	FFtabel 1	Landhabitat	Nee	Nee, algehele vrijstelling	-
Grondgebonden zoogdieren	FFtabel 1	Leef- en foerageergebied	Ja, tijdelijk	Nee, algehele vrijstelling	-
Vogels (niet jaarrond beschermd)	Vogels	Foerageergebied	Nee	Nee	-
Steenmarter	FFtabel 2	Mogelijk onderdeel van groter leefgebied	Nee	Nee	-
Vleermuizen	FFtabel 3	Foerageergebied	Nee	Nee	-

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

- + Bos F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- + Creemers R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie). 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland, Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey Nederland, Leiden.
- + Rijksdienst voor ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard Rugstreeppad.
- + Korsten, E. en Regelink J.R. Herkennen van potentiële vleermuiswaarden: in het kader van quickscans en andere ecologisch vooronderzoek. Zoogdiervereniging- rapport 2010.44. Zoogdiervereniging, Nijmegen.
- + Limpens, H., K. Mostert, W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen, onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- + Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Brochure: Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten, 22 februari 2005.
- + Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Internet

- + EHS, <http://kaartbank.brabant.nl/viewer/app/natuurbeheerplan/>, 19 september 2014
- + Natura 2000-gebieden, <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek2.aspx>, 19 september 2014
- + Recente kaart Sleeuwijk, <http://kaartbank.brabant.nl/viewer/app/Kaartbank?bookmark=8a91825d49164d0a0149cd4538520073>, geraadpleegd 29 januari 2015
- + www.eis-nederland.nl
- + www.libellennet.nl
- + www.ravon.nl
- + www.soortenbank.nl
- + www.telmee.nl
- + www.vlindernet.nl
- + www.waarneming.nl
- + www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1 Wet- en regelgeving

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermt soorten, niet individuele planten of dieren, om te voorkomen dat het voortbestaan van de soort in gevaar komt. Alle soorten hebben een eigen rol in het ecosysteem en dragen bij aan de biodiversiteit.

Doelstelling van de Flora- en faunawet is de bescherming en het behoud van in het wild levende planten- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is het 'Nee, tenzij' principe. Dit betekent dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. Heel vaak gaan activiteiten en de bescherming van soorten prima samen. Soms is het optreden van schade aan beschermde dieren en planten echter onvermijdelijk. In die situaties is het nodig om vooraf te bekijken of hiervoor een vrijstelling geldt, of dat een ontheffing moet worden aangevraagd.

In de Flora- en faunawet geldt een verbod op activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten. De wet spreekt niet van (ruimtelijke) plannen. Op basis van de onderzoeksplicht (Wro) en de plicht tot het vaststellen van een uitvoerbaar plan dient bij het maken van bestemmingsplannen beoordeeld te worden of er belemmeringen aanwezig zijn voor verlening van een eventuele ontheffing voor de activiteiten in het plan.

Voor ruimtelijke ontwikkelingen is in sommige gevallen een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet van toepassing. Bij de vrijstellingsregeling zijn twee criteria belangrijk: de zeldzaamheid van de aangetroffen soort en de ingrijpendheid van de werkzaamheden. Hoe zeldzamer de soort en hoe ingrijpender de activiteit, hoe strikter de regeling:

- + voor de soorten van FFtabel 1 is geen ontheffing nodig;
- + voor de soorten van FFtabel 2 geldt dat moet worden gewerkt volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Indien er geen goedgekeurde gedragscode voorhanden is, zijn ook de soorten uit FFtabel 2 ontheffingsplichtig;
- + voor soorten van FFtabel 3 moet altijd ontheffing worden aangevraagd. Deze bescherming geldt ook voor hun vaste rust- en verblijfplaatsen.

De zorgplicht uit artikel 2 blijft echter altijd van toepassing op alle in het wild levende planten en dieren en hun directe leefomgeving.

Natuurbeschermingswet 1998 (bron: Rijksoverheid)

De Natuurbeschermingswet regelt de bescherming van gebieden die als staats- of beschermd natuurmonument zijn aangewezen. Deze juridische status geeft extra bescherming aan bijzonder waardevolle en kwetsbare natuurgebieden. Het belangrijkste onderdeel van de wet is dat er een aparte vergunning nodig is voor activiteiten die mogelijk schadelijk zijn voor het natuurmonument. Het maakt daarbij niet uit waar die activiteiten plaatsvinden, dat kan zowel binnen als buiten het natuurgebied zijn (de zogenaamde 'externe werking'). Op dit moment is ongeveer 300.000 ha natuurgebied aangewezen als staats- of beschermd natuurmonument.

In 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet (Nb) 1998 in werking getreden. Daarmee voldoet Nederland aan de eisen van de Europese natuurwetgeving. De wet biedt een beschermingskader voor

de flora en fauna binnen de aangewezen beschermde gebieden, de zogenaamde Natura 2000-gebieden. Hieronder vallen de speciale beschermingszones volgens de Vogel- en Habitatrichtlijn, gebieden die deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), beschermde natuurmonumenten en staatsnatuurmonumenten.

De wet bepaalt dat projecten en andere handelingen die de kwaliteit van de habitats kunnen verslechteren of die een verstoringseffect kunnen hebben op de soorten, niet mogen plaatsvinden zonder vergunning. Ook plannen moeten getoetst worden op hun gevolgen voor de Natura 2000-gebieden. Dit gebeurt met de habitattoets. De habitattoets is vastgelegd in de Natuurbeschermingswet 1998.

De habitattoets bestaat uit drie onderdelen:

- + oriëntatiefase (en vooroverleg);
- + verslechterings- en verstoringstoets;
- + passende beoordeling.

De oriëntatiefase maakt geen deel uit van de in de wet geregelde procedures. In de praktijk is deze stap nodig. Gezamenlijk met het bevoegd gezag wordt bepaald of goedkeuring van het plan nodig is en welke verdere procedure doorlopen moet worden. Afhankelijk van de kans en omvang van de effecten op een Natura 2000-gebied bestaat de vervolgpprocedure uit het uitvoeren van een verslechterings- en verstoringstoets, een passende beoordeling of geen enkele toetsing.

Indien er geen kans is op negatieve effecten op een Natura 2000-gebied is geen goedkeuring vanwege de Natuurbeschermingswet nodig.

Als uit de oriëntatiefase is gebleken dat er kans is op significant negatieve effecten voor het Natura 2000-gebied, dient een passende beoordeling te worden uitgevoerd. Indien uit de passende beoordeling blijkt dat er kans is op een significant negatief effect moet aan de volgende criteria worden voldaan:

- + er zijn geen alternatieve oplossingen voor het project die minder of geen negatieve effecten hebben voor het Natura 2000-(deel)gebied;
- + er is sprake van dwingende redenen van groot openbaar belang;
- + er is voorzien in compenserende maatregelen.

Alléén als aan deze voorwaarden wordt voldaan, kan goedkeuring worden verleend.

Indien uit de oriëntatiefase is gebleken dat er een kans is op (niet-significante) negatieve effecten, dient een verslechterings- en verstoringstoets te worden uitgevoerd. Met dit onderzoek wordt bepaald:

- + of deze kans reëel is en
- + of de verslechtering of verstoring aanvaardbaar is.

Ecologische hoofdstructuur (bron: Rijksoverheid)

Natuurgebieden in Nederland zijn erg versnipperd. De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) heeft als doel om natuurgebieden te vergroten en met elkaar te verbinden. Door verbindingen tussen natuurgebieden te maken, kunnen planten en dieren zich makkelijker verspreiden over meer gebieden. Hierdoor zijn deze gebieden beter bestand tegen negatieve milieu-invloeden. In grotere natuurgebieden kunnen bovendien meer soorten planten en dieren leven.

Het doel van het afwegingskader Ecologische Hoofdstructuur is om de EHS als netwerk van natuurgebieden te beschermen tegen negatieve effecten van ruimtelijke ingrepen. Dat betekent niet dat ontwikkelingen zoals woningbouw en bedrijvigheid, verboden zijn. Door het doorlopen van het afwegingskader wordt vastgesteld of, en zo ja, onder welke voorwaarden een ontwikkeling in de Ecologische Hoofdstructuur kan worden toegelaten.

De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur vindt plaats door het nee-tenzij-regime uit de Nota Ruimte. Dit houdt in dat ruimtelijke ingrepen in de EHS met een negatief effect op de EHS in principe niet zijn toegestaan. Onder voorwaarden kan hiervan worden afgeweken.

De beleidsmatige basis voor het afwegingskader voor de Ecologische Hoofdstructuur is de Nota Ruimte. Daarnaast hebben Rijk en provincies een beleidskader Spelregels EHS opgesteld. Het beleidskader geeft een uitwerking, verduidelijking en aanscherping van de verschillende onderdelen van het afwegingskader. De provincies laten de inhoud van de Spelregels EHS doorwerken in het provinciaal ruimtelijk beleid.

De bescherming van de EHS gebeurt via de regelgeving van de ruimtelijke ordening. Het beschermingsregime is onder de Wro door het Rijk vastgelegd in de AMvB Ruimte en werkt via provinciale verordeningen door in gemeentelijke bestemmingsplannen.